

152. Hoeveel deelen heeft de Wet der Tien Geboden? Zij bevat twee tafelen, waarvan de eerste uit vier, de tweede uit zes geboden bestaat.

153. Wat leert de eerste tafel?

Hoe wij moeten zijn en ons moeten gedragen jegens God.

154. Wat de tweede?

Hoe wij moeten zijn en ons moeten gedragen jegens de menschen.

155. Wat is het eerste gebod?

Hoor Israël: Ik ben de Heere Uw God, die u uit het land van Egypte, uit het diensthuis, heb uitgeleid. Gij zult geen vreemde goden voor Mijn aangezicht hebben.

156. Wat verbiedt God door dit gebod?

Dat wij den dienst¹⁾, dien wij Hem verschuldigd zijn, niet nalaten noch aan een ander bewijzen.

157. Welke is de dienst, die naar Zijn bevel Hem beezen moet worden?

Dat wij Hem naar Zijn eigen Woord als onzen God erkennen, aan geheel Zijn Woord zoo vast mogelijk gelooven, op Hem alléén al ons vertrouwen stellen, van Hem alles goeds verwachten, Hem boven alles liefhebben en vreezen, ons voor Hem verootmoedigen, en met geduld dragen alles wat Hij ons aandoet of oplegt.

158. Als Mozes het Israëlitische volk aanspreekt, handelt hij dan ook met ons?

Niet minder dan met hen. Ten eerste, omdat God toen niet voor 'teerst de Wet, in de Tien Geboden vervat, gegeven heeft, maar Hij heeft voor het volk Israël herhaald en verklaard, niet alleen wat Hij van hen eischt, maar datgene, waartoe alle redelijke schepselen geschapen zijn. Ten tweede, wij zijn de geestelijke zonen van Abraham en Israël, naardien wij Christus zijn ingevoegd, die het natuurlijke zaad van Abraham is²⁾.

R.

G. B.

1) Cultus.

2) Vgl. Galaten III.

LITERATUUR EN KUNST

De kunst en de Kerk.

II.

In hetzelfde nummer van het „Critisch Bulletin“ (Sept. afl. 1938), waarin Mr. Roel Houwink zijn door ons gewraakte kritiek geeft op het Gedenboek van Abraham Kuiper, geeft Johan Theunisz een In Memoriam van Alie van Wijhe-Smeding.

Wij willen hierover iets vertellen — om dan meteen te constateeren in welk gezelschap Roel Houwink niet versmaadt te verkeer.

Johan Theunisz meent den heftigen aard en de felle natuur van deze, onlangs overleden, schrijver te kunnen verklaren uit haar afkomst uit de „star-Calvinistische kringen“. Hij zegt: „Men moet deze kringen kennen, om te weten, welke geestelijke erfenis deze vrouw mee kreeg in het leven“.

Het doet een beetje grappig aan dezen kriticus te hooren zeggen: „Men moet die kringen kennen“. Hij zelf geeft duidelijk blijk, dat hij ze volstrekt niet kent. Evenmin als b.v. Arthur van Schendel, van wien gezegd wordt, dat hij in zijn noodlotsboeken Calvinistische menschen teekent.

Hij zegt: „Dat al maar weer praten over God en Duivel (duivel met een hoofdletter! van R.) dat is een legaat van haar voorvaderen“. En verder: „Niemand zal er van droomen haar tot de christe-

Bij de tweede groep kinderen waren de getallen als volgt:

1	niet een gezin met 14 kinderen,
2	„ „ „ „ 12 „
1	„ „ „ „ 11 „
4	„ „ „ „ 10 „
2	„ „ „ „ 9 „
7	„ „ „ „ 8 „
15	„ „ „ „ 7 „
3	„ „ „ „ 6 „
1	„ „ „ „ 5 „
2	„ „ „ „ 3 „
1	„ „ „ „ 2 „
1	„ „ „ „ 1 kind.

Het gemiddeld kindertal bedroeg hier dus 7.5. Nu zijn de laatste jaren deze verhoudingen wel eenigszins gewijzigd. Bij de sociaal lagere klassen begint de bewuste geboortebepijking meer en meer door te dringen, terwijl bij de hogere klassen de neiging bestaat hier en daar het kindertal uit te breiden. Hoewel er dus in de verschillende klassen ten opzichte van de geboortefrequentie een zekere tendenz tot nivelleering valt waar te nemen, blijft het niettemin een feit, dat het kinderrijke gezin het meest voorkomt in de lagere klassen en speciaal bij de allerdiepste lagen der maatschappij. Het z.g.n. lomp-proletariaat, de minst begaafden. Dat de opzettelijke verhindering van zwangerschap juist halt houdt bij de personen, die aan den zelfkant der beschaving leven, wordt algemeen toegeschreven aan de omstandigheid, dat deze menschen niet door moreele of sociale overwegingen er toe gebracht worden hun progenituur te beperken.

lijke schrijvers te rekenen, maar van haar eerste tot haar laatste boek is haar werk calvinistisch..."

Ja, u moet die Calvinistische kringen kennen, ziet u!

Waar dat Calvinisme dan wel uit bestaat?

Johan Theunisz zal het u vertellen:

„Zooals haar figuren steeds iets gemartelds hadden, als verscheurd werden door folterende onzekerheden, knagingen, wroegingen, onbekende dreigingen, als gebukt gingen onder een noodlot, onder hun praedestinatie, zoo ging Alie Smeding zelf door het leven..."

Nu weten we het: noodlot en praedestinatie. Dat is immers het hart van het Calvinisme?

Maar we gaan verder:

„Haar calvinistische visie maakte, dat elke lieflijkheid, elke zonnigheid, elke onbevangenheid miste..."

Je moet die calvinistische kringen kennen om het zoo precies te kunnen zeggen.

Vlak onder die pracht-karakteriseering van het Calvinisme geeft Mr. Roel Houwink in hetzelfde tijdschrift zijn kritiek op het gedenboek van Dr. Kuiper. Wij zouden hem graag willen vragen: Wat zegt gij van al dit fraais van Johan Theunisz, Mr. Houwink? Schrijf daar nu eens over in „Opwaartsche Wegen“.

Maar wij zouden hier niet schrijven over het dwaze Zerrbild, dat Johan Theunisz van het Calvinisme geeft — het is trouwens verre van oorspronkelijk — indien in onzen eigen kring van Protestantische letterkundigen, bij sommigen niet een zelfde kopschuwheid bestond om tot dien Calvinistischen kring gerekend te worden.

Het is toch wel het ergste wat je overkomen kan, om voor bekrompen, burgerlijk door te gaan, verward te zijn in dogma's en kerkelijke belijdenissen.

Kerk en dogma hebben in onzen kring bij heel wat jongeren hun waarde ingeboet. En vooral bij onze jong-Protestantsche dichters.

De kunstzinnige christen, die bij inspiratie leeft, kan zich niet gemakkelijk wringen in het keurs van den ietwat bekrompen kerkelijken mensch. Twee maal per Zondag naar de kerk, iedereen dag twee of drie maal den Bijbel lezen, dat zijn zoo van die dingen, die „burgerlijk“ heeten en dat verburgerlijkte christendom heeft dat misschien wel noodig, maar de „kunstenaar“ staat daar toch boven. Zijn blik is ruimer en zoekt bredere horizonten af.

De kunst leeft uit „eigen innerlijke wetten“.

En ach, daar legt de bloemlezing uit het werk der „Jong-Protestantsche Christenen“ dan ook wel geluigenis van af.

Leest men dezen bundel door, dan valt het groote meerendeel al direct geheel buiten beschouwing, omdat dat deel noch protestantsch, noch christelijk is.

Zij konden evengoed in elken niet-christelijken of niet-protestantschen bundel een plaats gevonden hebben.

Maar wat schiel er dan over?

Het is niet veel en wat nog christelijk heeten mag, accentueert onze bezwaren.

Luister eens naar Muus Jacobse, den auteur van „Het derde Réveil“, als hij dichten gaat van den dronken Noach:

„Jafel en Sem zagen het wel en zwegen,
Maar Cham, brave burger, kan er niet tegen,
En Cham dacht: Wat een rare vent! en lachte.

Het gevolg van dit verschijnsel, gedifferentieerde geboorten-frequentie genaamd, is een groot verschil in vruchtbaarheid tusschen de meer en de minder begaafden. En deze wanverhouding tusschen de geestelijk meer- en de geestelijk minderwaardigen wordt nog verscherpt door de omstandigheid, dat de betekenis der beperking van minderwaardige elementen, die vroeger door ziekte en sterfte onopzettelijk plaatsvond, belangrijk is achteruitgegaan. De mortaliteit toch is, dank zij den vooruitgang der medische wetenschap, de laatste decennien aanzienlijk gedaald, met name de zuigelingensterfte. Dat deze verminderde sterfte, in 't bijzonder de lage kindersterfte, vooral ten goede is gekomen aan de zwakken is vrijwel zeker. In plaats dus, dat de lichamelijke en geestelijk minderwaardigen vroegtijdig bezwijken, gelijk dit destijds het geval was, blijven zij thans in leven, komen dikwijls ten huwelijck en krijgen een talrijk, niet zoo zelden eveneens minderwaardig, nageslacht.

Deze beide veranderingen in de wijze, waarop de bevolking wordt samengesteld, zoowel bewuste geboortebepijking der meer begaafden als de verhoogde levenskansen van al hetgeen zwak en minderwaardig is, hebben tot gevolg een achteruitgaan van de kwalitatieve samenstelling der bevolking.

De betekenis van een dergelijke kwalitatieve degeneratie wordt duidelijk wanneer men bedenkt, dat een deel van die geestelijk minderwaardigen in hun verder leven veel eerder tot landlooperij, alcoholisme, pauperisme, misdaad, prostitutie, enz. zal komen dan de personen met gemiddeld normale geestvermogens.

En het is niet gemakkelijk den viciëusen cirkel:

Daarom zal Cham vervloekt zijn, al de dagen.
Hij zal zijn teeken op zijn voorhoofd dragen,
En alle dichters zullen hem verachten."

Om misverstand te voorkomen merken wij op, dat men niet moet denken bij het lezen van de gedichten van Muus Jacobse over Bijbelsche figuren, dat hij Bijbelsche geschiedenis geeft.

Het zijn „allerindividueelste impressies“ die hij in zijn sonnetten uitzingt, naar „aanleiding“ van Bijbelsche personen. Meer niet. Men zou zich licht kunnen vergissen.

Maar ook zoo zegt dat „brave burger“ als epitheton ornans bij den naam van Cham ons heel wat. En alle dichters kunnen welhaast niet anders doen dan dien „braven burger“ verachten.

Maar Calvinistisch is deze poëzie niet, al moge ze dan Protestantisch-Christelijk heeten.

P. Minderaa geeft in deze bloemlezing een Kerstliedje voor 1935.

Hierin worden ontroerende en treffende dingen gezegd en het is een der sporadisch voorkomende verzen, waarin ook iets over de Kerk gezegd wordt. Maar hoe?

Hij bidt het Kindeke:

„Laat alle sterren kwinkelen,
maar doe de deftige predikheeren
vergeten, wat ze preeken moeten,
om u als kindertjes te groeten..."

Natuurlijk kan de bedoeling opperbest zijn en deze zal dat ook wel zijn, maar als er direct onder volgt:

„Daal uit de wolken, eeuwig lied
en kind, vergeet de dichters niet..."

dan is er plaats voor de vraag aan Minderaa: „Waarom bidt gij niet of de dichters hun verzen maken vergeten mogen op Kerstmis. Waarom de dominé's wel en gij niet?"

Wel natuurlijk, dat dichterschap, dat is een genade van God, dat is hoogste inspiratie! Hoe kan een dichter dan zwijgen op het Kerstfeest? Het zou miskenning van het Goddelijke ambt zijn, dat de dichter ontvangen heeft.

Ach ja, maar die deftige predikheeren, die zijn maar dominé's. Hoe kunnen die menschen op Kerstfeest spreken van een „ambtsopdracht"?

Dat moge Protestantisch-Christelijk heeten, Calvinistisch is deze opvatting zeker niet.

En G. J. Peelen weet in dezen bundel met de Kerk ook al geen raad. Hij heeft het over den „Nationale Bid- en Boetedag" en zegt er dit van:

„... Maar nu de koersen en de dividenden
gaan slinken en de loonen dalen moeten,
nu ieder aan het eind van zijn Latijn
en zonder hoop meer is, en zelfs Colijn
geen kans meer ziet malaise af te wenden
nu wordt het tijd voor smeekgebed en boete..."

Ik denk aan het gebed van Salomo bij de inwijding van den tempel, hoe deze den boetedag van Gods volk, van Gods Kerk voor Gods Aangezicht bracht: „... indien dat Volk gezondigd heeft..."

Ik weet het wel, Minderaa meent het best, natuurlijk, maar Calvinistisch is zijn visie op de kerk niet.

Ik geloof, dat hier de grootste fout ligt bij de meesten van onze „Jong-Protestantsche dichters": zij hebben geen Kerkbegrip meer.

In heel deze bloemlezing, die representatief moet heeten voor de productie van onze jonge christelijke dichters, is met geen woord gerept over de heerlijkheid der Kerk, zooals ze geschonken is

zwakzinnigheid — armoede — misdaad — prostitutie — venerische infectie — alcoholisme — psychopathie — zwakzinnigheid te doorbreken. Met de zwakzinnigheid n.l. hangen allerlei verschijnselen samen; zij is de oorzaak van gezinsverwaarloozing, van veel armoede; zij vormt vaak de bron voor prostitutie. Alcoholisme bevordert misdadigheid en lichtzinnigheid; dit laatste heeft vaak ten gevolge ongeoorloofde geslachtsgemeenschap, wat op zijn beurt de bron kan worden voor venerische ziekten. Geslachtsziekten hebben o.m. tot gevolg halfblindheid, doofheid, zwakzinnigheid of achterlijkheid; dit laatste voert tot lage loonen, ontslag uit het werk en armoede. Omgekeerd dragen zwakzinnigheid en achterlijkheid bij tot de verbreiding van venerische ziekten en alcoholisme en bevordert armoede prostitutie en misdadigheid, terwijl alcoholisme of direct of als andere vorm van psychopathie de voorlooper is van idiotie, zwakzinnigheid en krankzinnigheid en met deze laatste voert het tot gezinsverwaarloozing en pauperisme. Inderdaad een vlechtwerk van sociale ellende, dat buitengewoon moeilijk te ontwarren is, omdat de eene draad zoo vast aan de andere is gehecht en het slechte materiaal zoo moeilijk door beter is te vervangen."

Gelukkig zijn in de laatste jaren de oogen voor deze problemen opengestaan, waardoor vanzelf de zorg voor geestelijke volksgezondheid in het midden van de belangstelling kwam te staan.

D.

A. C. D.

6) Vgl. Dr. P. J. Waardenburg: Eugense, medisch-maatschappelijk belicht. Geschriften van de Ned. Herv. Vereeniging voor geestelijke volksgezondheid, I, blz. 99.

door Gods genade, noch over de taak, die deze Kerk opgelegd is in deze wereld.

Wordt er iets gezegd in deze gedichten, dat ook maar in de buurt van de Kerk komt, dan komt er vlijmende kritiek, dan wordt de toon sarcastisch of cynisch.

In den geheelen bundel hebben we maar één vers aangeloffen, dat een ander geluid geeft.

Het is van Wapenaar, die bidt:

„Heer, Gij weet mijn diepst begeeren:
Met van vreugd gespannen stem
Hier te mogen preludeeren
't Lied van 't nieuw Jeruzalem.”

Deze toon doet weldadig aan.

Maar zij klinkt wel heel eenzaam op uit dezen bundel van christen-poëten, deze vrijbuiters op het erf der „Protestantsch-Christelijke Kunst”, die geen binding aan Schrift en Belijdenis, aan Kerk en Dogma kennen, maar zich overgeven aan de subjectieve impressies van allerlei religieuze ervaringen, die men immers even goed in een zacht maanlandschap als binnen de kerkmuren kan opdoen.

Even goed?

Veel beter!

Want de Kerk is maar een verburgerlijkt instituut, dat slechts nog vat heeft op de massa, die de wet van het Kunstenaarsleven immers niet kent?

Ach, die jong-Protestantsche dichters, ze zitten nog zoo hopeloos vast in de tachtiger beweging, ze hebben allemaal nog hun ivoren torentje. En dat is de ellende waar we in eigen kring mee te tobben hebben. Wij zien geen gemeenschap, geen Kerk.

Hier te mogen preludeeren
't Lied van 't nieuw Jeruzalem...”

Die twee regels, ze staan zoo volstrekt eenzaam in heel dien bundel „christelijke verzen”. En ze behoorden de inzel, het domineerend motief van den bundel te zijn.

Onze dichters zullen het lied van het nieuwe Jeruzalem op aarde moeten leeren zingen. Zij zullen de zangers van de Kerk moeten worden, want zoo lang zij zich niet bekeeren in dezen weg, zullen ze tot literaire onmacht gedoemd zijn. Nu meenen zij op het brede erf der Kunst een beetje te kunnen vrijbuiten en de wereldsche Kunst wat te kunnen na-apen. Maar dat hinken op de scheidslijn van twee werelden maakt hen los van het volk, waaruit zij zijn voortgekomen en van wie zij hun inspiratie ontvangen moeten, en wier toek zij behooren te zijn. Er is tenslotte geen Kunst zonder gemeenschap, en wie als christen de gemeenschap aan de Kerk versmaadt, zal de consequenties te aanvaarden krijgen. Consequenties, die jonge mannen als Ietswaart en Martin Leopold — naar wij hopen in vertwijfeling — reeds aanvaard hebben.

Wij spreken van „een ambtelijk kunstenaarschap tegenover God en menschen.” Welnu, laten zij zich bekeeren en het lied van het nieuwe Jeruzalem gaan zingen en er zal een volk zijn, dat luistert en hen nieuwe inspiratie geven zal.

Maar dan nog eens:

Wij willen onze jonge dichters niet te hard vallen. Het is niet allemaal hun eigen schuld. Daarom: wie hier leiding geven kan, doe het!

RUDOLF VAN REEST.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Aan den Vooravond van Madras.

I.

De aandacht van de internationale zendingswereld concentreert zich al intensiever rondom de komende wereldzendingsconferentie te Tambaram (bij Madras, in Britsch-Indië), welke, indien niet eer onverhoopt de politieke wereldsituatie gewelddadig ingreep, tegen het einde van dit jaar gehouden staat te worden.

Het Juli-nummer van de International Review of Missions, een uitgave van den Internationalen Zendingsraad, is geheel aan onderwerpen, welke op deze conferentie betrekking hebben, gewijd. Vogels van diverse pluimage geven in dit nummer hun inzichten ten beste ter lezing aan een even heterogeen lezerspubliek. Voeg hierbij, dat een groote variatie in onderwerpen deze revue passeert, en men zal begrijpen, dat bijna ieder nieuw artikel een overschakeling van belangstelling, en een verandering van geestelijk klimaat met zich meebrengt.

Over klimaat gesproken. Hoe weldadig doet het artikel van Dr Nathaniel Micklem uit Oxford aan, die één der themata der komende conferentie „Het geloof, waaruit de Kerk leeft”, voor zijn rekening neemt. Zeker, een enkele uitspraak lokt tot tegenspraak uit. Maar de hoofdgedachte draagt onze volle sympathie weg. De schrijver maakt onderscheid tusschen Roomsche-Katholieke, Protestantische, en rationalistische geloofsbeschouwing. In

z'n algemeenheid is op deze onderscheiding nog wel eenige kritiek uit te brengen. Maar welk een verblijding wekt het, te lezen, dat de schrijver in woorden, welke voor geen tweërlei uitlegging vatbaar zijn, een radicale scheidslijn trekt tusschen het geloof naar Protestantische en dat naar rationalistische visie. Onder de laatste verstaat hij de subjectivistische leer, dat het geloof niet veel anders dan een menselijke meening is, gebouwd op het fundament van menselijke autonomie. In een bespreking van den huidige kerkstrijd in Duitschland tusschen de Evangelische kerken en het positieve of Duitsche christendom, trekt hij de lijnen door naar de overzijde van Duitschland's grenzen. En hij wijst op een verschijnsel van nog recenten datum. Een conferentie van religieusgezinde personen, waarin men een zekere gemeenschappelijke opinie formuleerde, welke uitdrukking moest geven aan een nieuwen vorm van christendom voor onzen tijd. Geen kritiek op dit zoeken naar een gemeenschappelijke formule wil de schrijver uitoefenen; maar wel signaleert hij het bedroevende feit, dat achter dit werk de stilzwijgende overtuiging werkt, dat het christelijk geloof moet identiek zijn met wat deze heeren, individueel of corporatief, er van denken. Wat ter wereld mag het verschil zijn tusschen den geest van zulk een conferentie en dien van het moderne Duitsche positieve christendom? Ja, de schrijver aarzelt niet, de rhetorische vraag te stellen: Is dit nu het geloof, waaruit de Kerk leeft, of is het het ongeloof van menschen, die nog nooit gehoord hebben van of geloofd hebben in de christelijke prediking?

Weldadig doet het aan, wanneer hij, bij alle verschil tusschen de Roomsche-Katholieke en Protestantische geloofsbeschouwing, vaststelt, dat zij, in vergelijking met deze rationalistisch-modernistische, dicht bij elkander staan. En nog weldadiger, wanneer hij tot de uitspraak komt, dat het geloof, waaruit de Kerk leeft, in de Heilige Schriften van Oud en Nieuw Testament z'n standaard en regel des geloofs vindt. Roomsche-Katholieken en Protestanten vormen één front tegen dit modernisme, dat den Christus niet als z'n Heer erkent; dat Zijn woorden misschien bewondert, maar niet geloofd in de vergiffenis door Zijn bloed; dat Hem wil beoordeelen, en niet door Hem beoordeeld wil worden.

Het geloof, waaruit de Kerk leeft: de Heilige Schriften van Oud en Nieuw Testament. In de internationale zendingswereld is dit een geluid, dat er maar al te sporadisch wordt gehoord. En des te dankbaarder zijn wij er den schrijver om, dat hij zoo onomwonden kleur bekend heeft. Zelfs de vlucht in een term als „Bijbelsch realisme”, welke door het recente werk van Professor Kraemer niet zal nalaten, navolging te vinden, is dezen schrijver vreemd.

...

Een heel ander geluid komt tot ons in een artikel van één der leiders in de Koptische kerk, Elghomanos I Luka, die over Christelijke Heeniging schrijft. Het eenige, waarin we het met hem eens zijn, is misschien, dat ook hij de pluriformiteit der kerk geen zegen, maar een vloek acht. Maar verder zijn we dan ook in dezen „bien étonnés de nous trouver ensemble”. Met een benijdenswaardige naïveteit (dan wel raffinement!) dicteert hij, dat het christendom geen geloof is en geen secte. Dat Christus niet kwam om een nieuwe religie te stichten (!), maar enkel, om leven aan de wereld te geven. Een kerkenbond aller kerken voor praktische samenwerking geeft z.i. de oplossing. Hoe duidelijk, ondanks het citeren van enkele teksten, spreekt hier het ongeloof, waaruit de kerk niet leeft. En laten we het maar in onverholen klaarheid constateeren: Zoolang en wij ook dergelijke „missionarissen” ter zendingsconferentie trekken, staan wij voor het ontstellende feit, dat volbloed zendingsobjecten als zendelingen optreden, en een verwarring binnen het christendom stichten, ten aanschouwe van onze jongere inheemsche kerken, welke niets minder beteekent, dan dat men niet meer weet, of nu eigenlijk de Schriftgeloovige zending dan wel zendingsobject, en de ongelooovige zendingsobject dan wel zending dient geacht te worden. Wanneer het waar is, dat de zending taak der kerk is — een gedachte, welke in de internationale zendingswereld al meer veld wint — dan is het ook even waar, dat onze zendingsconferenties kerkelijk dienen te zijn, en dat zij zonder kerkelijke leertucht niet uit kunnen.

...

Een artikel over „Zelfonderhoud” geeft frissche, beharigenswaardige gedachten. Onze lezers kennen de omgeving, waarin deze term thuis hoort. Het is in de zending schier gemeengoed geworden, dat een inheemsche kerk op het zendingsterrein, om voor zelfstandig te mogen worden aangemerkt, aan drie eischen moet voldoen: zij moet in staat zijn tot zelfregering, zelfonderhoud en zelfuitbreiding. Er is over deze dingen al heel wat te doen geweest. Nog onlangs vestigde Dr Bergema door één zijner stellingen bij z'n proefschrift, er in onzen kring de aandacht op. Hij deed opmerken, dat boven deze drie eischen diende uit te gaan de eisch, dat in een gemeente, welke zelfstandig verklaard mocht worden, het levend bewustzijn van in alles zich gebonden te

weten aan het Woord Gods, moet aanwezig zijn. Welnu, in gelijken zin schrijft de bisschop van Dormakal over dit onderwerp ten aanzien van den eisch van zelf-onderhoud. Hij vraagt of het wel juist is, om den jongeren kerken zulk een wereldlijk ideaal op te leggen als hun eerste plicht? Wat noodig is, is wel, dat men beginne, met in te zien, dat we hier een geestelijk probleem hebben. In verband daarmee verwijst hij naar 2 Cor. 8, en concludeert, dat niet onderzocht dient te worden, in hoeverre een kerk zichzelf bedruipen kan, doch wel, hoe ver zij gevorderd is in de genade van het geven! Geeft een kerk den Heere, wat zij behoort te geven, en leeft die overweging in haar midden? Niet onjuist wijst hij naar de oudere christelijke kerken, waaronder er toch ook genoeg zijn, welke in eigen onderhoud van buiten uit gesteund worden door kerken, waarmede ze samenleven. En toch denkt niemand er aan, die kerken onafhankelijk te noemen, of haar institueering ongewenscht te achten. En raak is zijn opmerking, dat in het moederland geheele kerkformaties nog nimmer in eigen onderhoud hebben voorzien, wij de staat of eenig ander lichaam hier doen, wat der kerk is. Mag men dan zulk een eisch wel stellen aan de kerken op 't Zendingsterveld?

Dan is er een artikel over „Ondennominale zending”, waaronder verstaan wordt zending, welke niet eenige kerk achter zich heeft slaan. Vooral de China Inland Mission is het voorbeeld van zulk een vorm van zending. De schrijver gaat niet zoozeer in op de principiële vraag, of zulk een wijze van zending-drijven, geheel los van een institutionele kerk, nog wel in alle opzichten aanspraak mag maken op den naam van zending. Maar twee opmerkingen mogen toch ook hier worden doorgegeven.

Ten eerste een opmerking, gemaakt in verband met de moeilijkheden, waarvoor zulk een wijze van zending zichzelf gesteld ziet, zoodra, wat de schrijver noemt, de tweede trap van evangelische expansie is bereikt. Hieronder verstaat hij de fase, in welke de zending geraakt, nadat ze haar pionierswerk gedeeltelijk heeft verricht, en er een groep van bekeerde inheemschen is. Immers, niet zoo spoedig heeft het zendingswerk vruchten afgeworpen, of men komt op het zendingsterrein tegen, wat men a.h.w. in het moederland ontvluchtte, n.l. het kerkprobleem. De schrijver vermeldt dan, hoe deze zendingsarbeiders hun hoop er wel eens op gevestigd hadden, dat tengevolge van het ontstaan van een „eenheidskerk” op het zendingsterveld als vrucht van den arbeid van werkers uit onderscheiden kerkformaties, deze kerkformaties ook in het moederland den weldadigen invloed van het zendingsterrein zullen ondergaan, en zich ook zullen vereenigen. Maar deze kans is wel een zeer geringe, en in de praktijk is ze eigenlijk niet voorgekomen. Het gevaar van deze soort van zending, n.l. het individualisme en de zending-dictator (!) dient bezworen, wil men de bekeerlingen op hun zendingsterrein doen aansluiten bij een andere reeds bestaande kerkformatie, of ook, wil men daar tot een eigen kerkformatie komen. Maar hoe ook aangepakt, in alle geval komt ook voor dezen vorm van zending het kerkprobleem op het zendingsterrein terug, nadat men het in het moederland had ontweken of geminacht. Onkerkelijke en inter-kerkelijke zending hebben het moeilijk, wanneer er op het missieveld vruchten rijpen. Want die vruchten kunnen niet onkerkelijk noch interkerkelijk zijn. En zoo dient men dan op het zendingsterveld te beginnen, waar men als zending zelf eens en voor goed zichzelf beoefend had, van af te laten.

Een volgende moeilijkheid, waarvoor deze ondenominale zending staat, is de quaestie van de vooropleiding harer zendelingen. Quantiteit kan qualiteit niet vervangen of vergoeden. Menschen, die geen academische vorming hebben genoten, zijn — de gezegde uitzonderingen daargelaten — generaliter, ondanks hun hartelijke liefde en offeringen voor hun werk, niet in staat, om den problemen van de tweede fase der missionaire expansie het hoofd te bieden. Bovendien vorderen de zelfbewustheid van den modernen dictator en de overgevoeligheid van de moderne nationalistiche staten van zending en zendingskerken wijs beleid; en de onopgeleide maar enthousiaste zending is meer dan eens niet in staat om een situatie, welke verschilt van eigen individueelen of nationalen achtergrond, goed te peilen. En dan gebeuren er natuurlijk ongelukken!

Solo, Oct. 1938.

S. U. ZUIDEMA.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Amsterdam, 3 December 1938.

Hooggeachte Redactie,

Daar mij een concrete vraag gesteld wordt in Uw nummer van 2 December 1938, heb ik geen bezwaar, op de materie geest-gist even nader in te gaan.

De heer Janse vraagt mij naar mijn zegsman. Ik kan daarover heel kort zijn. Kwesties als deze dienen nagezocht te worden in een etymologisch woordenboek. In de Nederlandsche taal hebben wij daarvoor Vercoullie.

Daarnaast als niet-deuk even bij een Dat is dezerz collie.

Ditselfde V meteen het be in geestgrond. origine is a aanhaalt uit berisping, dat zoeken, zend adres. Als U het eerste het onder Uw ben grond) en ge

Dankbaar zaak wijdt

schriften ond Omtrent Uw U daarmede dat het in iet samenhangt t

Dat intusse dit stukje er weert over e is er heelemu erg moeilijk o

En in de tv om het woor de heer Janse „geest”.

Intusschen voor Uw vra te lijf gaan? verwarring v grond) en „g

Verder bevi wekelijksche U dankend

Naschri niet genezen boeken zoo tusschen „ge door vakgeles was mij vol fantasieer wel gewacht een onderwe deskundige b ik inmiddels Franck's Rly eveneens tuss verband mog schrijft in 19 volgens welk

2. Maar w het tegen de hebben, of al wederom wij kennen, ten minst verleden we cles zoo als hem kardins citeerde ik

3. Met Ver (zie ook hier teit Zoolang zijn, die late moeden, wal prof. W. een Bavineck. En die hem gez Janse, fantas

4. Daarom 2e onderschi citeerde omty collie zegt Zoolang Ver

geest II tot Bavineck—Ja kling tot ges dan Vercoull zelf vermoed

5. Gaat he „geest”? Als man en vrou Hoe is het n het toch ov fantasie?

6. Mijn vra geest I en I

7. Het laa als de goal argumenten hij tegen Ba

8. Hierme een ingezon

In vroeger moeten bezu gegaan, dat om welke n zou komen.

Kuyper hi na grandeur door diens stellen. Som was op een doorgaans n

schik in het Dat was t

We leven Er zijn th ook door t